

Олег Ткач , Анатолій Ткач

СТРАТЕГІЇ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ТА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ
ВІДНОСИНАХ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ
(на прикладі Аргентини)

Автори статті аналізують сучасний стан і перспективи розвитку та відновлення в Аргентині економіки, основою якої стало значне збільшення надходжень від експорту за одночасного скорочення витрат на імпорт. Позитивне сальдо торговельного і платіжного балансів сприяло зростанню внутрішнього споживання і сприяло механізму економічного зростання. Однак в економіці країни поряд з позитивними тенденціями існували значні проблеми, однією з яких була недостача капіталовкладень. Значення надавалося залученню до країни прямих іноземних інвестицій. З цією метою було створене Національне агентство Просперар (ProsperAR), перед яким поставлені задачі: поліпшення інвестиційного клімату в країні; створення привабливого інвестиційного іміджу Аргентини за рубежем; впровадження у виробництво інноваційних технологій; підвищення конкурентноздатності національної продукції. Просперар надавало потенційним інвесторам інформацію про можливі напрямки й об'єкти інвестиційного співробітництва, сприяло в пошуку можливостей для інвестування у стратегічні галузі аргентинської економіки, допомога в усуненні можливих перешкод і спрощенні процесу інвестування, а також в організації асоціацій між іноземними інвесторами й аргентинськими компаніями. Агентство мало мережу своїх представництв у країні, за допомогою яких здійснювало моніторинг інвестиційного процесу. Його робота будувалася на основі середньострокової і

Ткач Олег Іванович – доктор політичних наук, професор кафедри політології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Ткач Анатолій Олегович – здобувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій, Університет „Україна”

довгострокової стратегії в галузі інвестицій. Увага приділялася питанням взаємодії національними й іноземними державними організаціями на основі рамкових угод про співробітництво.

Ключові слова: капіталовкладення, **нафта**, інвестиційна політика США, інвестиційний імідж інвестиційні **проекти**, **політичний інструмент**, інноваційні технології

Oleg Tkach, A.O. Tkach Foreign Investment Strategies in Foreign conomic and Foreign Policy Relations of Latin American Countries (the Argentina's case).

The report argues that this growing divide is weakening the social contract in the region, and that a new state-citizens-market nexus must be built, by rethinking institutions to boost inclusive growth and to build states that deliver and respond to citizens' demands by being more reliable, more efficient and effective, and more forward-looking. The Latin America and the Caribbean (LAC) region has been experiencing a growing disconnect between citizens and public institutions in recent years. Indeed, the latest Latinobarómetro survey shows that 75% of Latin Americans showed little or no confidence in national governments in 2017, up from around 55% in 2010. Trust in other institutions like the judicial system or elections also deteriorated as dissatisfaction with the quality of public services grew. This growing disconnect is not specific to Latin America, as it is also gaining ground in other regions of the world, and stems from several factors, some of them particular to Latin American countries. On the positive side, a more demanding society calls for more and better public services, notably in health and education. It also asks for more efficient, trustworthy, open and innovative public institutions. This shift has been largely driven by the expansion of the middle class, one of the greatest socio-economic transformations in the region, which represents today more than a third of LAC's population. For the first time in decades, the middle class is more numerous than the population living in poverty. The implications are significant for public policies and for the functioning of democracy itself.

Keywords: Institutions for Development, democracy, Latin America and the Caribbean, public institutions, Argentina.

У відповідності до ст. 20 Конституції Аргентини, іноземні інвестори мають такі самі права, як і національні. У відповідності до «Закону про іноземні інвестиції» від 13 серпня 1976 р. № 21.382 іноземні інвестори мають право: вільно переводити за кордон прибуток, отриманий від інвестиційної діяльності, а також повертати на батьківщину свої капітали; використовувати кожен з юридичних форм організації свого підприємства, передбачених аргентинським законодавством; одержувати внутрішні банківські кредити на тих же умовах, що й аргентинські компанії.

Вони не отримують попереднього дозволу від державних органів, якщо капіталовкладення здійснюються за формами: вільно конвертована іноземна валюта, засоби виробництва, комплектуюча і запасна частини, прибуток на основний капітал у національній валюті, капіталізація зовнішніх кредитів, наданих у вільно конвертованій валюті, нематеріальні цінності (ліцензії, патенти, ноу-хау, торговельні марки).

За законодавством Аргентини передбачається надання іноземним інвесторам пільг: по-перше, податкові пільги, надані на початковому етапі інвестиційного процесу для будь-якого регіону країни і виду економічної діяльності, включаючи повернення утриманого ПДВ і/або прискорену амортизацію основного капіталу й об'єктів інфраструктури; нульовий імпорتنний тариф при ввозі в країну засобів виробництва, що є складовою частиною інвестиційного проекту. Пільгові умови інвестування в розвиток пріоритетних галузей таких, як гірничодобувна промисловість, автобудування, програмне забезпечення, біотехнологія, лісова промисловість, туризм і виробництво біопалива. Пільгові умови інвестування в економіку *провінцій*, включаючи звільнення від місцевих податків, державну підтримку проектів, сприяння в придбанні або оренді провінційного майна, надання державних послуг за пільговими цінами.

Розробку та реалізацію інвестиційної політики в Аргентині здійснює міністерство планування, державних інвестицій і послуг, утворене в 2003 р., коли президентом країни став Н. Кіршнер.

Міністерство є основним фінансовим агентом уряду, що визначає напрямки й обсяги бюджетних інвестиційних потоків.

Бразилія стала лідером серед країн, які інвестують в аргентинську економіку, головним чином за рахунок інвестицій в автобудування, стала активно інвестувати в аргентинську економіку з 2001 р. Однак, до середини «нульових» років інтерес бразильців був спрямований, насамперед, на придбання вже існуючих компаній, а не на створення нових виробництв. Так, нафтова компанія Petrobras у 2003 р. придбала аргентинську компанію Perez Companc. Сума угоди склала більш 1 млрд. дол. У 2005 р. бразильська компанія Camargo Correa купила за 1 млрд. дол. аргентинську цементну компанію Loma Negra. У 2009 р. бразильська гірничодобувна компанія Vale do Rio Doce придбала аргентинську компанію Activos del Rio Tinto. Сума угоди склала 850 млн. дол. Бразильських інвесторів, які працюють на аргентинському ринку, можна розділити на дві основні групи: національні бразильські компанії і транснаціональні компанії, які мають регіональне представництво в Бразилії. Компанія Compania Belga Mineira, яка входить до складу Grupo Arcelor Brasil контролюється індійсько-англійською групою Mittal Steel. До цієї групи компаній також можна віднести AmBe, що утворилася в результаті злиття двох основних бразильських пивоварних компаній, контролюється бельгійською фірмою Interbrev. Так, у 2010 р. приплив інвестицій із Бразилії в Аргентину перевищив приплив інвестицій з будь-якої іншої країни і склав 1645 млн. дол. Очікувалося, що експансія бразильського капіталу в Аргентину, судячи з плану 2011 р. продовжуватиметься. Так, компанія Petrobras оголосила про намір інвестувати в 2011-2015 р. 1,1 млрд. дол. у розробку родовищ газу в провінції Санта-Крус. Гірничодобувна компанія Vale do Rio Doce планувала вкласти 5,93 млрд. дол. у розробку найбільшого у світі родовища калію, розташованого в провінції Мендоса. Однак, у зв'язку з економічними труднощами, пережитими бразильською економікою, ці плани поки не реалізовані. Сума накопичених в Аргентині бразильських інвестицій скоротилася з 6759 млн. дол. у 2011 р. до 5485 млн. дол. у 2014 р. [1].

КНР стає гравцем на аргентинському інвестиційному полі. Стратегія КНР щодо латиноамериканських країн зводилася до контролю експорту сировини. Тому китайські інвестиції концентрувалися на інфраструктурних напрямках і проектах, «сухий канал» (залізнична лінія) у Колумбії, що, як очікувалося, конкуруватиме з Панамським каналом, відновлення залізничної лінії Бельграно Карго в Аргентині. Однак, у другій половині «нульових» Китай переглянув підхід до співробітництва з латиноамериканським регіоном, виходячи з розумінь продовольчої безпеки країни. У 2008 р. у КНР наукова праця «Біла книга про Латинську Америку» (*Libro Blanco sobre America Latina*) стала програмним документом для компаній, які працюють у регіоні. Були визначені основні напрямки інвестиційного співробітництва з регіоном, галузеві пріоритети, наприклад, сільське господарство, промисловість, лісове господарство, рибне господарство, енергетика, видобуток корисних копалин, будівництво об'єктів транспортної інфраструктури, сфера послуг і інші.

Відбувається експансія китайських капіталів в аргентинську економіку. Перший крок у цьому напрямку був зроблений у листопаді 2004 р., коли напередодні візиту в Аргентину лідера КНР Ху Цзіньтао була підписана двостороння угода про визнання аргентинською стороною ринкового статусу китайської економіки, що було пов'язано з зобов'язаннями КНР інвестувати в аргентинську економіку протягом десяти років порядку 20 млрд. дол. Китайські представники відійшли від домовленості, заявивши, що зазначена сума інвестицій представляється їм значно завищеною. У 2010 р. відбувся візит до КНР президента Аргентини К.Фернандес де Кіршнер, у ході якого підписаний низка двосторонніх угод і меморандумів про співробітництво, у тому числі модернізацію залізничної системи Аргентини, реконструкцію й електрифікацію ряду залізничних ліній (Бельграно Карго, Бельграно Норте), будівництво метрополітену в м. Кордоба, розширення однієї з ліній метрополітену в Буенос-Айрес, закупівлю рухливого складу (електровози, вагони). Фінансування

проектів на загальну суму порядку 9,5 млрд. дол. мали забезпечити Банк розвитку КНР (85%) і аргентинський уряд (15%).

Кредити надаватимуться терміном на 19 років, включаючи трирічний пільговий період, з 7,5-8,0% річних. Були також підписані угоди про наміри розвивати співробітництво за напрямками: спорудження АЕС Атуча-III, спільна розробка нафтогазових родовищ і будівництво гідроелектростанцій. Для реалізації інвестиційних проектів був підписаний меморандум про взаєморозуміння між Банком аргентинської нації і Банком розвитку КНР, який передбачає відкриття кредитної лінії на суму 150 млн. дол.

У 2014 р. Аргентина і КНР оголосили про відносини стратегічного партнерства (*una Alianza estrategica integral*), підписали 15 угод, у яких китайська сторона мала намір інвестувати 4,7 млрд. дол. у будівництво двох ГЕС у провінції Санта-Крус, придбати 11 морських судів на загальну суму 423 млн. дол., дати кредит на суму 2,1 млрд. дол. для модернізації залізничної лінії *Belgrano Cargo*, що спеціалізується на вантажних перевезеннях, виявила зацікавленість до освоєння родовища сланцевих вуглеводнів *Vaca Muerta*, розташованого в провінції Неукен [1]. Аргентинсько-китайські домовленості, досягнуті в 2014 р., одержали розвиток у 2015 р., коли державна нафтова компанія Аргентини YPF підписала меморандум про взаєморозуміння з державною нафтовою компанією Китаю Sinopec з метою створення стратегічного альянсу для реалізації нафтових і газових проектів.

Угода підприємців КНР в Аргентині з придбання китайською державною компанією Сноос за 600 млн. дол. половини пакета акцій нафтовидобувної компанії *Pan American Energy- PAE*, а також покупку китайською компанією «Sinopec» нафтової компанії *Occidental Petroleum Argentina* (сума угоди склала 2400 млн. дол.). Інша половина пакета належить аргентинському клану Булгероні. Державна компанія Sinochem з КНР має інтерес до придбання нафтових активів в Аргентині. Зацікавленість китайських компаній у придбанні в Аргентині нафтових активів

існує, незважаючи на вимогу аргентинського законодавства про забезпечення першочергових поставок нафти на внутрішній ринок, лише після чого з'являється можливість для експорту, у тому числі до Китаю.

Інвестиції КНР в гірничовидобувну промисловість Аргентини поки незначні і складають 80 млн. дол., що компанія MCC вклала в поновлення видобутку залізної руди на родовищі Sierra Grande (провінція Ріо-Негро). Зокрема, у листопаді 2010 р. провінція Ла-Ріоха підписала попередню згоду з компанією Shangdong Gold про співробітництво в розробці родовища золота Famatia, за яким китайська компанія інвестує в реалізацію проекту 350 млн. дол. Існує інтерес до інвестування в розробку аргентинських надр із боку невеликих китайських фірм, у тому числі в родовища, які розташовані в провінціях Сальта і Жужуй (мідь, золото, срібло, залізо і літій).

Компанії КНР виявляють зацікавленість до придбання земель сільськогосподарського призначення. Для того, щоб обійти обмеження за законом № 26.737 від 27 грудня 2011р., китайці цікавляться незрошуваними землями в провінціях Кордоба, Чубут і Ріо-Негро, на які ці обмеження не поширюються. У серпні 2011 р. китайська провінція Хейлунцзян і аргентинська провінція Ріо-Негро підписали угоду про співробітництво у виробництві сільськогосподарської продукції, за яким китайська провінційна компанія зобов'язалася інвестувати 1,5 млрд. дол. протягом десяти років у виробництво кукурудзи, пшениці, сої та іншої сільгосппродукції на площі в 330 тис. га. Ці засоби будуть спрямовані на спорудження іригаційних систем, заводу з виробництва рослинних олій, розширення морського порту Сан-Антоніо Оесте [3].

Галуззю аргентинської економіки, у якій мають намір працювати китайські інвестори, є молочна промисловість. Зокрема, компанія China Mengnin Dairy, яка контролює 25% китайського ринку молока і молочних продуктів, планує інвестувати в аргентинську «молочну долину», яка знаходиться на стику провінцій Кордоба і Санта-Фе. Крім того, компанія, яка поєднує в

Китаї мережу супермаркетів (Casrech), придбала в Аргентині в 2009 р. за 1,7 млн. дол. молочну фабрику Parmalat, що знаходилася в стані банкрутства. Низка інвестиційних проєктів КНР планує здійснити в провінції Вогненна Земля, що має статус спеціальної митної і податкової зони. Так, компанії JDC і Shaanxi Xinyida мають намір побудувати в провінції завод з виробництва сечовини. Проєкт, який потребує інвестицій на суму близько 1 млрд дол., також включає спорудження електростанції для підприємства, морського порту для експорту сечовини. Провінція Вогненна Земля бере на себе зобов'язання із забезпечення заводу постачаннями природного газу протягом 25 років. Для того щоб обійти аргентинські імпортні бар'єри, китайські компанії, що займаються випуском електронних виробів, створюють асоціації з аргентинськими фірмами, будують у провінції Вогненна Земля спільні складальні підприємства. Зокрема, китайська компанія TLC і аргентинська фірма Radio Victoria Fueguina вклали в 2010 р. 9,8 млн. дол. у підприємство зі зборки цифрових телевізорів, китайська телефонна компанія Huawei, виробник мобільних телефонів, разом з аргентинськими фірмами New San і BGN оголосила про початок виробництва в провінції модемів 3G.

Напрямок інвестиційного співробітництва між Аргентиною і КНР є транспорт. Компанія China Railways разом з аргентинською фірмою Roggio має намір побудувати метрополітен у м. Кордоба, вартість якого оцінюється в 1800 млн. дол. Китайська фірма Citic Coustruccion за контрактом з аргентинським урядом поставить 297 вагонів вартістю 500 млн. дол. для метрополітену м. Буенос-Айрес. Привертає увагу китайських інвесторів автомобільна промисловість Аргентини. Компанія Чері оголосила про намір інвестувати 170 млн. дол. у створення в провінції Буенос-Айрес підприємства з виробництва автомобілів потужністю 400 тис. одиниць у рік.

Розвиваються кредитно-фінансові відносини між Аргентиною і КНР. Починаючи з 2005 р. 16% китайських позик і кредитів, отриманих країнами Латинської Америки, довелося на частку Аргентини (порядку 3% ВВП країни). Частина цих кредитів

надавалася для будівництва об'єктів інфраструктури (74%) або реалізації проектів в галузі енергетики.

Аргентина співробітничав з Китаєм в галузі науки і технологій. Серед інших ініціатив слід зазначити підписання в 2008 р. протоколу про створення аргентинсько-китайського Центру науково-технологічного співробітництва, метою якого є виконання спільних досліджень і розробок в галузі сільського господарства, біотехнологій, нанотехнологій, у виробництві, збереженні і транспортуванні продуктів харчування, а також в енергетиці.

КНР перетвориться в один з основних торгово-економічних і інвестиційних партнерів Аргентини поряд з ЄС і латиноамериканськими країнами.

Інвестиційна складова зовнішньоекономічної стратегії Аргентини спрямована на залучення прямих іноземних інвестицій. Що стосується аргентинських інвестицій за рубежем, роль держави обмежується спробами відслідковувати цей процес. Національна статистика Аргентини відбиває лише ту частину інвестицій, яка була офіційно вивезена з країни, варто також брати до уваги дані міжнародних економічних організацій, експертні оцінки, що ґрунтуються на статистичних даних країн-імпортерів інвестицій, на повідомленнях ЗМІ цих країн.

Після глибокої економічної кризи 2001 – 2002 рр. в Аргентині розпочався процес відновлення економіки, основою якої стало значне збільшення надходжень від експорту за одночасного скорочення витрат на імпорту. Позитивне сальдо торговельного і платіжного балансів сприяло росту внутрішнього споживання і запустило механізм економічного росту. Однак в економіці країни поряд з позитивними тенденціями існували значні проблеми, однією з яких була недостача капіталовкладень. Значення надавалося залученню до країни прямих іноземних інвестицій. З цією метою в 2007 р. було створене Національне агентство Просперар (ProsperAR), перед яким поставлені задачі: поліпшення інвестиційного клімату в країні; створення привабливого інвестиційного іміджу Аргентини за рубежом; впровадження у виробництво

інноваційних технологій; підвищення конкурентноздатності національної продукції.

ПросперАр (ProsperAR) надавало потенційним інвесторам інформацію про можливі напрямки й об'єкти інвестиційного співробітництва, сприяло в пошуку можливостей для інвестування в стратегічні галузі аргентинської економіки, допомога в усуненні можливих перешкод і спрощенні процесу інвестування, а також в організації асоціацій між іноземними інвесторами й аргентинськими компаніями.

Агентство мало мережу своїх представництв у країні, за допомогою яких здійснювало моніторинг інвестиційного процесу. Його робота будувалася на основі середньострокової і довгострокової стратегії в галузі інвестицій.

Увага приділялася питанням взаємодії національними й іноземними державними організаціями на основі рамкових угод про співробітництво.

За період із серпня 2007 р. по липень 2010 р. ПросперАр посприяв в підготовці 75 інвестиційних проектів, загальна вартість яких оцінювалася в 8 млрд дол., у тому числі 25 проектів на суму 5,2 млрд дол. знаходилися в стадії реалізації. Незважаючи на це, у серпні 2010 р. керівництвом країни було прийнято рішення про розформування ПросперАр і передачі його функцій у Субсекретаріат із залученням іноземних інвестицій МЗС Аргентини, що у березні 2016 р. перетворений у Субсекретаріат зі сприяння експортові і залученню інвестицій. Субсекретаріат надає, у тому числі інформацію для оцінки інвестиційної привабливості об'єкта; консультації з юридичних питань, національного і регіонального інвестиційного і податкового законодавства, юридичним аспектам бізнесу; виконує аналіз можливостей інвестування в стратегічні галузі економіки через механізм Банку даних інвестиційних виробничих проектів; надає підтримку процесові інвестування на всіх етапах реалізації проекту; сприяє у встановленні прямих контактів між іноземними інвесторами і місцевими компаніями. Субсекретаріат формує і підтримує Банк даних інвестиційних виробничих проектів (<http://bapip.inversiones.gov.ar>).

Крім урядових структур, які регулюють питання інвестиційної політики, в Аргентині діє Федеральна рада з інвестицій (Consejo Federal de Inversiones, CFI), створена у 1959 р. з метою надання сприяння провінціям у питаннях оптимального використання наявних у них ресурсів для підвищення рівня життя населення.

Однією з форм залучення іноземних інвесторів в економіку провінцій є спеціальні території, на які не поширюються норми Митного кодексу. До них належать вільні зони, спеціальні митні території та індустріальні парки.

У відповідності зі ст. 590 Митного кодексу Аргентини вільні зони – це території, на яких товар при ввозі не обкладається імпорнтними податками і проходить процедуру митного контролю лише в частині, яка є необхідною для інформаційно-статистичних цілей. Загальні положення, цілі, порядок діяльності визначені законом № 24331 від 18 травня 1994 р., відповідно до якого ці зони повинні сприяти економічному розвитку територій на основі залучення інвестицій і створення нових робочих місць. Тут можуть складуватися товари, виконуватися торговельні операції, надаватися послуги, а також здійснюватися виробнича діяльність у формі переробки, виготовлення або перетворення і поліпшення товару. Товари, увезені на територію із загальної митної території, вважаються «товарами припиненого експорту», а вивозяться на загальну митну територію — «імпортованими товарами». Товари, що вивозяться з території вільної зони в інші країни, не обкладаються податком [3].

Значна частина аргентинських провінцій має вільні зони, наприклад, Буенос-Айрес, Кордоба, Мендоса, Місьонес, Сан-Луїс, Тукуман, Ла-Пампа, Чубут, Чако, Коррьєнтес, Неукен, Ріо-Негро, Санта-Фі, Сантьяго-дель-Естеро, Ентре-Ріос. Однак більшість з існуючих вільних зон поки не перетворилися в реальні промислові центри, не стали локомотивами економічного росту для регіональних економік. В основному вони використовуються для складування імпорнтних товарів або як базу для виконання найпростіших операцій таких, як розфасовка або упакування товарів.

Відмінність спеціальної митної території від вільної зони, полягає у встановленні особливих економічних режимів, регульованих спеціальними законодавчими актами. Так, наприклад, законом № 19640 від 16 травня 1972 р. території «Вогненна Земля, Антарктида та Південно-Атлантичні острови» був наданий статус спеціальної митної і податкової зони, на якій усі імпорто-експортні операції звільнені від податків, включаючи податки на доходи; на продаж; на прибуток; на землю; на операції з іноземною валютою, а також інші національні податки, що можуть бути введені в майбутньому.

Індустріальні парки мають у своєму розпорядженні виробничі приміщення, на базі яких за мінімального забезпечення можна в найкоротший термін організувати збірку машин або інше виробництво.

Для залучення прямих іноземних інвестицій в ті галузі економіки, у розвитку яких у пріоритетному порядку зацікавлені аргентинські влади, вводяться галузеві пільгові режими. Так, у травні 1993 р. був прийнятий закон № 24.196 «Про інвестиції в гірничодобувну промисловість» (*Ley de Inversiones Mineras*), що надав інвесторам ряд пільг, у тому числі був збільшений до 30 років термін дії концесій на розробку родовищ; гарантована податкова стабільність протягом 30 років; наданий безмитний імпорту машин, устаткування і видаткових матеріалів, використовуваних у гірській справі; право вільного розпорядження отриманим прибутком, включаючи можливість її вивозу з країни.

Після кризи 2001 – 2002 р. поступово активізувалася діяльність гірничодобувних компаній, що займаються розвідкою й освоєнням родовищ твердих корисних копалин. У провінції Сан-Хуан почалася експлуатація ще одного родовища золота і срібла Веладеро (*Veladero*). У стадії розробки або вивчення знаходяться такі великі родовища, як Агуа Ріка (*Agua Rica*) у провінції Катамарка, Сан Хосе (*San Jose*) і Манантіаль Еспехо (*Manantial Espejo*) у провінції Санта-Крус, Паскуа Лама (*Pascua Lama*), Пачон (*Pachon*) і Гуакамайю (*Guacamaayo*) у провінції Сан-Хуан, Рио

Колорадо (Rio Colorado) у провінції Мендоса, а також Піркітас (Pirquitas) у провінції Жужуй [4].

Однак, незважаючи на заходи, гірничодобувна промисловість лише в другій половині нульових років перетворилася в одну з найбільш привабливих для іноземних інвесторів галузей аргентинської економіки. Це було пов'язано з ростом світових цін на продукцію галузі, що забезпечив збільшення доходів країни від експорту продукції гірничодобувної промисловості. Так, якщо в 2001 р. вони склали 0,8 млрд. дол., то 2014 р. ця сума зросла до 3,9 млрд. дол. У той же час в аргентинському експорті частка продукції гірничодобувної промисловості не перевищувала 7%, що значно нижче, ніж аналогічні показники в таких країнах, як Чилі (55%), Перу (51%), Болівія (30%) і Бразилія (14%).

За даними Центрального банку Аргентини загальна сума прямих іноземних інвестицій, накопичених галуззю наприкінці 2014 р., склала 5797 млн. дол. До основних країн, компанії яких інвестували в гірничодобувну промисловість Аргентини, відносяться: Голландія (1293 млн. дол. або 22,3% накопичених галуззю прямих іноземних інвестицій), Канада (1234 млн. дол.), Швейцарія (709 млн. дол.), США (547 млн. дол.) і Чилі (499 млн. дол.) [4].

Досвід залучення іноземних інвестицій, отриманий аргентинською владою в гірничодобувній промисловості, пізніше був розповсюджений і на деякі інші галузі економіки. Так, наприклад, у 2000 р. законом № 25.080 установлені пільги для підприємств лісового господарства, включаючи податкову стабільність протягом 30 років, повернення ПДВ, спеціальний режим при розрахунку податку на прибуток. Для залучення іноземних інвестицій до такого сектору економіки, як розробка програмного забезпечення, у вересні 2004 р. законом № 25.922 уведені пільги при сплаті ПДВ і податку на прибуток знижений на 60%, а також установлена 10-літня податкова стабільність.

Значний приплив прямих іноземних інвестицій одержав у середині нульових років поточного сторіччя автобудівний комплекс. Найбільш великими інвесторами в цю галузь економіки були такі компанії, як Volkswagen, Toyota, Peugeot, і в меншому

ступені — Ford і Chrysler. Перші транші мали на меті упорядкування балансів компаній, а наступні – спрямовувалися, головним чином, на збільшення виробничої потужності існуючих підприємств, а не на створення нових виробництв. Внаслідок вже в 2006 р. сумарний експорт продукції аргентинського автопрому перевищив обсяги імпорту автомобілів, що стало можливим не лише завдяки кількісному перевищенню вивозу автомобілів над їхнім ввозом у країну, але і тому, що середня вартість експортованого автомобіля перевищила цей же показник для імпортованих машин [2].

Автомобільна промисловість Аргентини містить автоскладальні компанії, які належать до категорії компаній з ПШ, так і компанії, що виробляють комплектуючі вузли, вартість яких складає близько 70% вартості автомобіля (залишилася 30% вартість робочої сили, використана при зборці автомобіля). В даний час компанії — виробники автомобільних комплектуючих реалізують на внутрішньому ринку приблизно 60% своєї продукції, і на їхню частку приходиться близько 16% аргентинського експорту промислової продукції. Основними ринками збуту продукції аргентинського автопрому є такі країни, як Бразилія (47%), США (14%) і Мексика (6%). Імпорт автомобільних комплектуючих здійснювався, головним чином, із Бразилії (35%).

На початку 2015 р., сума накопичених прямих іноземних інвестицій в авто секторі Аргентини склала 6193 млн. дол. Основними інвесторами були Бразилія (1380 млн. дол. або 22% накопичених галузю інвестицій), США (1335 млн. дол., 21%), Німеччина (825 млн. дол., 13%), Франція (813 млн. дол., 13%), Японія (508 млн. дол., 8%) і Іспанія (430 млн. дол., 7%).

За останні роки авто компанії збільшили в Аргентині виробничі потужності. Так, у жовтні 2014 р. японська компанія Toyota повідомила, що на 60% виконала свій інвестиційний план на суму 800 млн. дол., що був прийнятий у 2013 р. Про збільшення інвестицій з 450 млн. дол. до 720 млн дол. в аргентинський завод повідомила в 2014 р. північноамериканська компанія General Motors. Італійська компанія Fiat Chrysler у 2013 р. оголосила про

будівництво в Аргентині нового заводу з виробництва автомобільних двигунів, інвестиції в який складуть близько 300 млн. дол. [2].

Загроза енергетичної кризи поставила аргентинське керівництво перед необхідністю пошуку нових можливостей для залучення інвестицій в *енергетику* країни. У жовтні 2006 р. вийшов закон № 26.154, за яким були створені стимулюючі режими для розвідки й експлуатації родовищ нафти і газу як на шельфі, так і на континенті. Відповідно до закону власники на освоєння й експлуатацію родовищ вуглеводнів звільнялися від сплати всіх податків, зборів і спеціальних податків при ввозі в країну устаткування, що в Аргентині не виробляється, але є необхідним для роботи. Були також уведені пільги при сплаті внутрішніх податків (ПДВ, податок на прибуток), що діють протягом 10 – 15 років, починаючи з моменту освоєння родовища. Встановлено, що всі пільги надаються лише за умови створення спільного підприємства з державною енергетичною компанією ENARSA.

Черговим кроком аргентинської держави, спрямованим на залучення в галузь інвестицій, став декрет Президента Аргентини № 929/2013 від 11 липня 2013 р., яким був затверджений «Режим заохочення інвестицій до розробки родовищ вуглеводнів». Режимом було визначено, що протягом перших п'яти років реалізації проекту необхідно інвестувати не менше 1 млрд. дол. Після цього терміну інвесторові надавалося право продажу на зовнішньому ринку 20% добутої нафти або газу без сплати експортного мита. Крім того, надавалися гарантії з валютного регулювання і вільного пересування отриманих доходів, а також продовжувалися до 35 років терміни оренди родовищ за умови використання нових технологій по видобутку.

Одним з результатів цих урядових ініціатив стало зростання рівня інтересу зарубіжних компаній до розвідки і розробки родовищ вуглеводнів. Так, наприклад, у грудні 2015 р. північно-американська компанія Exxon Mobil оголосила про інвестування 229 млн. дол. у розробку родовища Вака Муерта (Vaca Muerta). У

випадку одержання позитивних результатів компанія має намір інвестувати в родовище 13,8 млрд. дол. Інші компанії, серед яких китайська Sinорес і російська Газпром, також здійснюють геологорозвідувальні роботи щодо нафти і газ.

Фактор «аргентинського ризику» і ступінь залежності від внутрішніх політичних і економічних конфліктів (наприклад, фіксовані роздрібні ціни на паливо на внутрішньому ринку) стали тиснути на аргентинський енергетичний ринок і послужили причиною того, що керівництво іспанської нафтової компанії Repsol-YPF у 2010 р. оголосило про намір збільшити частку експортних поставок з 30 до 50% обсягу продажів щодо ринки таких держав, як Бразилія, Колумбія, Перу і Канада, а також про країни Карибського басейну. Це викликало заперечення з боку аргентинської влади, яка вважала, що Repsol – YPF недостатньо інвестувала в нафтовидобувну галузь Аргентини, виводячи прибуток за межі країни, а також експортувала занадто багато нафти, прагнучи одержати максимальну вигоду від високих світових цін замість того, щоб поставляти на внутрішній ринок. Так, у період з 1999 р. по 2011 р. розвідані запаси нафти компанії Repsol – YPF скоротилися на 40,5%, а обсяг видобутку упав на 38,3% (зниження по газі склало 47,1% і 24,4%, відповідно). Виходячи з цих передумов, у травні 2012 р. Президент Аргентини К. Кіршнер підписала закон № 26.741 про націоналізацію 51% акцій компанії YPF, які належать іспанській нафтовій компанії Repsol – YPF, а також 51% акцій Repsol – YPF Gas S.A., власником яких була компанія Repsol Butano S.A., задекларувала національний інтерес до розробки родовищ нафти і газу. Націоналізовані в Repsol-YPF акції були розподілені між урядом країни (51%) і Федеральною організацією, яка поєднує нафтовидобувні провінції (49%) [5].

Рішення про націоналізацію компанії YPF спричинило підвищення рівня політичного ризику і зниження рівня юридичної безпеки для іноземних інвесторів і викликало різко негативну реакцію з боку Євросоюзу і США. Іспанія, яка вважає, що експропріація YPF була зроблена незаконно, припинила закупівлю

біодизеля аргентинського виробництва і закликала позбавити Аргентину митних пільг при постачаннях товарів у країни ЄС, а також подати на неї позов до ВТО за введені обмеження на імпорт європейських товарів. Іспанська корпорація Repsol подала позов проти влади Аргентини до Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних суперечок (International Center for Settlement of Investment Disputes, ICSID). Інший позов був спрямований до суду м. Нью-Йорка (США). На початку 2014 р. після складних переговорів уряд Аргентина дійшов згоди з іспанською компанією Repsol про виплату їй 5 млрд. дол. як компенсацію за націоналізацію 51% акцій нафтової компанії YPF.

Хоча в ICSID проти Аргентини уже відкрито понад 30 справ, більше, ніж проти будь-якої іншої держави, країна не сплачує по винесеним Центром рішенням. Так, наприклад, одне з рішень ICSID ставило за обов'язок Аргентині виплатити 300 млн. дол. компаніям США. Оскільки цього зроблено не було, то в березні 2012 р. США призупинили право Аргентини на одержання переваг і пільг, з Генеральної системи преференцій (ГСП), що надає право на зниження або скасування ввізних мит за експорту товарів до цієї країни.

Іноземні інвестори виявляються незахищеними перед рішеннями аргентинської влади, незважаючи на те, що Аргентина підписала 60 двосторонніх угод про заохочення і захист капіталовкладень. За ситуації, яка склалася в Аргентині під час кризи 2001-2002 р. був прийнятий Закон «Про надзвичайний стан» № 25.565, відповідно до якого всі тарифи на надання приватними компаніями суспільних послуг (електроенергія, газо- та водопостачання) були «песофіковані» з розрахунку 1 дол. США = 1 р. песо і «заморожені». Це викликало різкі протести з боку компаній – постачальників базових послуг, які спрямували до ICSID 42 претензії на суму 20 млрд дол. При цьому постраждали компанії посилалися на підписані Аргентиною міжурядові угоди про заохочення і захист інвестицій, у яких, зокрема, сказано, що, якщо інвестор несе збитки, пов'язані з запровадженням у країні надзвичайного економічного стану, він повинний одержати від

аргентинської сторони режим, який відповідав би міжнародному праву і був би не менш сприятливим, ніж режим, застосований для національних інвесторів або інвесторів будь-якої іншої третьої країни. Однак, на думку аргентинської сторони, подібні двосторонні угоди «не можуть розглядатися як страховий поліс для інвесторів, що захищає їх від усіх ризиків, включаючи економічні кризи, і полягає для захисту інвесторів від несправедливих і рішень, що заперечуються в судовому порядку».

У період з 2010 р. до 2014 р. приплив до країни прямих іноземних інвестицій склав 58,9 млрд. дол., з яких 43% довелося на частку обробної промисловості, 34% – на сектор послуг і 23% – вкладено у видобуток корисних копалин. У зв'язку з обмеженнями на вивіз прибутку з країни основним джерелом надходження нових прямих іноземних інвестицій був реінвестований прибуток іноземних компаній – резидентів. Основний приплив прямих іноземних інвестицій надходив зі США (у 2014 р. – 4,9 млрд. дол.). Серед інших країн – інвесторів виділяють такі, як Голландія (2014 р. – 2,0 млрд. дол.), Іспанія (1,4 млрд. дол.) і Німеччина (1,1 млрд. дол.)

Крім розвитку виробництва, створення нових робочих місць, росту споживання і податкових платежів, приплив прямих іноземних інвестицій *приводив* до збільшення частки підприємств, які належали іноземному капіталу, і скороченню частки національних підприємств серед провідних компаній країни. Основним фактором цього процесу була девальвація аргентинського песо після кризи 2001 – 2002 р. і здешевлення аргентинських компаній. Такою ситуацією скористалися, насамперед, найближчі сусіди Аргентини – Бразилія і Чилі, які активно придбали акції машинобудівних і інших компаній. Це стало можливим у зв'язку з тим, що як бразильські, так і чилійські компанії володіли значно більш високим рівнем конкурентноздатності, ніж аргентинські. Уже наприкінці «нульових» років в Аргентині, за даними Національного інституту статистики і цenzів, серед 500 великих компаній, на частку яких доводилося 22% ВВП країни, лише 176 (35%) належали національному капіталу.

Привабливим сектором аргентинської економіки для іноземних компаній стала гірничодобувна промисловість, у якій працювало 40 іноземних компаній і лише 4 аргентинські компанії.

Галузева структура накопичених Аргентиною *прямих іноземних інвестицій*, за станом 2014 р.: усього – 91132 млн. дол., у тому числі нафтова промисловість – 18669 млн. дол. (20,4%), хімічна промисловість – 10239 млн. дол. (11,2%), гірничодобувна промисловість – 5797 млн. дол. (6,4%), приватний фінансовий сектор – 5756 млн. дол. (6,3%), автобудування – 6193 млн. дол. (6,8%), телекомунікації – 5467 млн. дол. (6,0%), харчова промисловість – 5270 млн. дол. (5,8%), металургія – 4125 млн. дол. (4,5%), машинобудування – 4176 млн. дол. (4,6%), торгівля – 3600 млн. дол. (4,0%), сільське господарство – 4196 млн. дол. (4,6%), будівництво – 1330 млн. дол. (1,5%), транспорт – 2243 млн. дол. (2,5%), інші сектори економіки – 14071 млн. дол. (15,4%).

За даними ЕКЛАК, сума накопичених Аргентиною *прямих іноземних інвестицій*, за станом на кінець 2015 р., склала 93853 млн. дол. За цим показником Аргентина посідає п'яте місце в Латинській Америці після Бразилії (614975 млн. дол. або 36% ВВП), Мексики (354996 млн. дол. або 31% ВВП), Чилі (229229 млн. дол. або 95% ВВП) і Колумбії (141942 млн. дол. або 51% ВВП).

Націоналізація в 2012 р. компанії YPF позначилася на інвестиційному кліматі в країні. У 2013 р. сума накопичених *прямих іноземних інвестицій* скоротилася на 10% і склала 90483 млн. дол. Основними іноземними інвесторами в період 2013-2014 р. були компанії США, зацікавлені в освоєнні великого родовища сланцевої нафти Vaca Muerta, розташованого в провінції Неукен. Уряд Аргентини оголосив про надання спеціальних пільг для нафтових компаній, готових укласти не менше 1600 млн. дол. у цей проєкт. За оцінками для розробки цього родовища потрібно 15 млрд. дол. У грудні 2014 р. малайзійська компанія Petronas заявила про виділення 550 млн. дол. для спільної з компанією YPF реалізації проєкту з видобутку сланцевого газу. Крім того, англо-голландська компанія Royal Dutch і французька компанія Total

оголосили про інвестування 550 млн. дол. у спільне з компанією Gaz y Petroleo de Neuquen освоєння родовища вуглеводнів.

Незважаючи на те, що посилення припливу прямих іноземних інвестицій в економіку країни розглядається керівництвом Аргентини в якості однієї з основних задач в галузі зовнішньоекономічних зв'язків, актуальність за умови переходу на інноваційний шлях розвитку здобуває якість цих інвестицій. Аргентина потребує капіталовкладення зарубіжних компаній, що визначають «нову економіку», прискорюють науково-технічний прогрес, надають імпульсу тим господарським секторам, розвиток яких не може бути забезпечений національним капіталом.

Іспанія стала основним іноземним інвестором в аргентинську економіку. На частку іспанських інвестицій до середини «нульових років» доводилося 30% накопичених Аргентиною прямих іноземних інвестицій. У 2010 р. прямі іспанські інвестиції в аргентинській економіці досягли свого максимуму (23,2 млрд. дол.), обсяг став зменшуватися до кінця 2014 р. склав 15,8 млрд. дол. Причиною такого зниження була націоналізація контрольного пакета акцій нафтової компанії YPF, яка належала іспанському капіталу.

Однак, незважаючи на проблеми у взаєминах з Аргентиною через націоналізацію нафтової компанії YPF, Іспанія залишатиметься одним з основних іноземних інвесторів в аргентинську економіку, на частку якого в 2014 р. довелося 17,0% прямих іноземних інвестицій, накопичених Аргентиною. Іспанські інвестиції характеризуються високим ступенем диверсифікованості за галузями аргентинської економіки, включаючи хімічну промисловість (1364 млн. дол. або 13,3% прямих іноземних інвестицій, отриманих галуззю), автобудування (430 млн. дол. або 6,9% прямих іноземних інвестицій), телекомунікації (2459 млн. дол., 45%), харчову промисловість (1496 млн. дол., 28,4%), металургію (1357 млн. дол., 32,9%), торгівлю (827 млн. дол., 23,0%) сільське господарство (737 млн. дол., 17,6%), транспорт (499 млн. дол., 22,2%), будівництво (320 млн. дол., 24,0%).

На відміну від іспанських прямих інвестицій США в аргентинську економіку стабільно зростали і наприкінці 2014 р. досягли

21,7 млрд. дол., у тому числі в нафтовій галузі – 8712 млн. дол. (46,7% прямих іноземних інвестицій), машинобудуванні – 1854 млн. дол. (44,4%), хімічній промисловості – 1806 млн. дол. (17,6%), автобудуванні – 1335 млн. дол. (21,6%), телекомунікаціях – 1066 млн. дол. (19,5%), фінансовому секторі – 911 млн. дол. (15,8%), харчовій промисловості – 838 млн. дол. (15,9%), сільському господарстві – 759 млн. дол. (18,1%), торгівлі – 526 млн. дол. (14,6%). Приріст північноамериканських капіталовкладень відбувся в нафтовій, хімічній і обробній галузях промисловості [6].

До інвестиційних партнерів Аргентини належить Голландія, яка за період з 2004 р. по 2014 р. понад два рази (з 3,9 млрд. дол. до 9,1 млрд. дол.) збільшила свої капіталовкладення в аргентинську економіку. Відбулася зміна пріоритетів: виводячи інвестиції з нафтової промисловості, вони активно вкладають капітали в гірничодобувну промисловість Аргентини (2014 р.– 1293 млн. дол.). Крім гірничодобувної до сфери інтересів голландських інвесторів в Аргентині входять хімічна і нафтохімічна галузі промисловості.

Аргентина була основним латиноамериканським інвестором за кордоном у 90-і роки минулого сторіччя. Сума її інвестицій у зарубіжні активи до кризи 2001 – 2002 р. досягала 2000 млн. дол. у рік або 25% усіх регіональних інвестицій за рубежом. На відміну від загальної тенденції, що спостерігається в Латинській Америці, інвестиції Аргентини за рубежом зменшилися. Їхній сумарний вивіз за рубіж у період 2000-2015 р. склав 16,7 млрд. дол. або 3,2% від вивозу інвестицій усіма країнами регіону. Аргентина є п'ятою в Південній Америці після Бразилії (163,2 млрд. дол.), Чилі (124,2 млрд. дол.), Колумбії (45,3 млрд. дол.) і Венесуели (19,1 млрд. дол.).

Процес інвестування аргентинських капіталів за рубежом характеризується вкрай обмеженою кількістю його учасників. Так, протягом 2008 – 2009 р. 15 аргентинських компаній інвестували за рубежом 9423 млн. дол., з яких на частку трьох з них (Grupo Techint, IMPSA і Los Grobo) довелося 96% цієї суми. Лідером

цього процесу є група Techint, що у цей період інвестувала 6630 млн. дол., що складає 70% аргентинських інвестицій за межами країни у «зелені проекти» (будівництво об'єктів «під ключ») і в придбанні акцій закордонних компаній. Techint складається з двох компаній: Ternium і Tenaris. Компанія Ternium спеціалізується на виробництві сталевого листового прокату. Її основні виробничі потужності розташовані в Мексиці й Аргентині. Маються також філії в США і Гватемалі. Компанія Tenaris займається виробництвом труб для нафто та газопроводів. Вона має філії в Мексиці, Колумбії, США, Італії, Румунії, Великобританії, КНР, Індонезії, Японії і Нігерії. 28% її службовців працюють в Аргентині, 25% – в інших країнах Латинської Америки, 19% – у Канаді і США, 17% – у Європі і 11% – в інших країнах.

Філія Techint у Венесуелі була експропрійована у 2008-2009р. Компанія Techint мала за рубежом активи на суму порядку 17,7 млрд. дол., однією з найбільших транслатиноамериканських компаній і однією з найбільш диверсифікованих географічно.

Важкі часи, пережиті аргентинським ринком будівництва об'єктів в галузі електроенергетики, «заморожування» урядом К.Фернандес де Кіршнер декількох проектів, запропонованих групою IMPSA, та інші причини змусили власника компанії Е.Пескармоне шукати за рубежом можливості для бізнесу. Компанія IMPSA інвестувала в енергетичні проекти в Бразилії, Венесуелі, Еквадору і В'єтнаму 2,0 млрд. дол.

Перспективи подальшого розвитку має з зовнішнім ринком і великий аргентинський виробник сої – компанія Grupo Los Grobo, яка володіє 230 тис. га земель, розташованих у чотирьох країнах Mercosur, у тому числі в Бразилії – 30 тис. га, в Уругваї – 70 тис. га, і щорічно збирає близько 3,0 млн т сої. Компанія зацікавлена в роботі за рубежом через несприятливий інвестиційний клімат в Аргентині: підвищення експортного мита на сою, високий рівень оподаткування сільськогосподарських товаровиробників (до 70%). Група збільшила обсяги виробництва сої в Бразилії на 30% і в Уругваї – на 20% [7].

Аргентинська компанія Arcor, що спеціалізується на виробництві кондитерських виробів, у 2008 – 2009 р. інвестувала за межами країни більш 70 млн дол. У Чилі компанія вклалася в картонну фабрику, у Мексиці разом з місцевою компанією Mundo створила підприємство Mundo Dulce, у Бразилії модернізувала п'ять приналежних їй підприємств з виробництва шоколадних і інших кондитерських виробів. При цьому стратегія компанії Arcor полягає в модернізації діючих підприємств на основі впровадження

Аргентинською компанією, що розширює свою присутність за рубежем, є Molinos Rio de la Plata. У жовтні 2008 р. компанія придбала за 12,5 млн. дол. 49,44% акцій чилійської Compañia Alimenticia de los Andes і сформувала союз з однією з провідних харчових компаній Чилі – Empresas Carozzi. В межах плану із закріплення на чилійському ринку, що включає, у тому числі відкриття мережі ресторанів Raices і супермаркетів San Isidro Labrador. Оскільки Чилі має декілька десятків угод про вільну торгівлю, компанія має намір використовувати цю країну як комерційний трамплін для виходу на ринки США і країн Азійсько-Тихоокеанського регіону [8].

Серед аргентинських компаній, що працюють в агро-промисловому комплексі, інвестиційною діяльністю за рубежом займається Cresud, яка входить до складу Grupo IRSA. У вересні 2008 р. фірма придбала в Парагваї 21 тис. га, заплативши за ці землі 5,2 млн. дол., а в жовтні того ж року – 7,6 тис. га в Болівії для реалізації сільськогосподарських проектів загальною вартістю 17,5 млн. дол. Крім того, Grupo IRSA зводить у Нью-Йорку будинок вартістю 37,1 млн. дол. На ринку об'єктів нерухомості США працює ще одна аргентинська фірма – Consultorio, яка інвестувала в цей сектор 42 млн. дол. Аргентинські інвестори не залишили без уваги за рубежом і такий сектор економіки, як телекомунікації, куди вони вклали майже 80 млн. дол. (Чилі, Уругвай, Колумбія).

Висновки. Аргентині через невирішені структурні і соціально-економічні проблеми не вдалося досягти значного

прогресу в створенні сприятливого інвестиційного клімату, у порівнянні з іншими країнами Латинської Америки. Країна стає привабливою для іноземних інвесторів, серед яких на ведучі позиції вийшли компанії зі США. Поступово набирає обертів експансія китайського капіталу, що відіграє помітну роль в інвестиційному співробітництві Аргентини. Вивіз капіталу за рубіж Аргентина істотно відстає від таких країн як Бразилія, Чилі і Колумбія. Її частка в експорті капіталу країнами регіону за перші півтора десятиліття поточного сторіччя складає 3% (Бразилії – 32%, Чилі – 24%, Колумбії – 9%). Тому Аргентину слід віднести до нетто-імпортерів інвестицій. Зовнішньоекономічна стратегія Аргентини на початку ХХІ ст. є сукупністю з експортної моделі розвитку та імпортозамінної індустріалізації. Позитивну роль мала девальвація національної валюти, однак її ефект мав короткостроковий характер. Аргентинська економіка продемонструвала залежність від екзогенних факторів. Наприклад, рівень цін світового ринку на сільськогосподарські товари і промислові товари сільськогосподарського походження, а також від економічного становища Бразилії та КНР як імпортерів.

-
1. Las inversiones directas en empresas residentes.– Banco Central de la República Argentina, Diciembre 2014/
 2. Inversión extranjera directa en América Latina y el Caribe. – CEPAL. – Santiago, 2016.
 3. Con el esfuerzo de todos: la reconstrucción de la industria argentina 2003–2010. – Ministerio de Industria. – P.21–43
 4. Perspectivas económicas de America Latina 2016: Hacia una nueva asociación con China. – Santiago de Chile, 2015. – 241 p.
 5. Perspectivas económicas de America Latina 2016: Hacia una nueva asociación con China. – Santiago de Chile, 2015. – 241 p.
 6. «Argentina reafirma, una vez más, la soberanía sobre las Malvinas — 2016.» Revista Panoramica. 5 Enero, 2016. <https://www.panoramical.eu/politica/argentina-reafirmo-la-soberania-sobre-las-malvinas/>.

7. Birsen, Filip. «President Mauricio Macri's Neo-Liberal Orthodoxy: Keeping Argentina Firmly in America's Backyard.» Globalresearch. April 26, 2017. <https://www.globalresearch.ca/president-mauricio-macris-neo-liberal-orthodoxy-keeping-argentina-firmlyin-americas-backyard/558711>.

8. «Cristina Kirchner y Vladimir Putin afianzaron en Rusia su alianza bilateral.» La Nnacion. com. April 24, 2015. <https://www.lanacion.com.ar/1786869-cristinakirchner-se-reune-con-vladimir-putin>

9. Franco, Liliana. «Hillary Clinton elogió la economía Argentina.» Ambito. March 1, 2010. <http://www.ambito.com/510323-hillary-clinton-elogio-la-economiaargentina>